

"AZƏRBAYCAN" - 106

İstək və arzu başqadır,

Rəsmi dövlət qəzeti "Azərbaycan"a

Qəzetlər də insanlar kimidir!
Doğum və ölüm günləri olur!
Amma insanlardan fərqli olaraq "ölüb-
dirilən" qəzetlərə də təsadüf edilir.

"Azərbaycan" qəzeti də belə qəribə tə-
ləli qəzetlərdən sayılır.

Sentyabrın 15-də Azərbaycan Xalq
Cümhuriyyətinin yadigarı, rəsmi dövlət
qəzeti "Azərbaycan"ın 106 yaşı tamam
olur.

106 yubiley yaşı deyil!

Heç bu məqalə də yubiley məqaləsi
sayılmır!

Zərurətdən, "Azərbaycan" qəzetinin
halal haqqına girmək cəhdlərinin qarşı-
sının birdəfəlik alınması istəyindən meyda-
na gəlmişdir!

Əvvəlcə "Azərbaycan" qəzetinin dün-
yaya gəlişi, işıq üzün görün ilk 443 nömrə-
si, taleyi, daha doğrusu, tələsliyi və nəş-
rinin dayandırılması səbəbinə qısa şəkildə
nəzər salaq.

Müstəqillik hər bir xalqın arzusudur!
Özünü müstəqil dövlət qurmaq, müs-
təqil və azad yaşamaq isə hər xalqa nəsihət
olmur!

Müstəqil dövlət qurmağın, onu tələ-
tüllərdən keçirərək yaşatmağın şərtləri
çoxdur.

Ən mühümlərini xatırladıq:
Müstəqil dövlət qurmaq üçün ən əvvəl
vətən saydığı ərazi, torpağın, xalqını ra-
hat yedirdib saxlamağa kifayət edəcək qə-
dər yeraltı-yerüstü sərvətlərini, ən nəhayət,
dövləti qurmağı və idarə etməyi bacaran
savadlı, bacarıqlı, vətənpərvər, dünya si-
yasətindən baş çıxaran, iqtisadiyyatı idarə
edə bilən övladların, mütəxəssislərin ol-
malıdır.

Qurduğunuz dövləti qorumağı, digər
dövlətlərlə sivil əməkdaşlıq etməyi də bacar-
malısan.

XX əsrin əvvəllərində dünyada baş
verən ciddi proseslər Azərbaycan xalqına
da özünü müstəqil dövlət yaratmaq imka-
nı verdi.

Həmin dövrdə ölkədəki yeni ziyalılar
nəqli yaranan imkanlardan bəhrələndikdən
28 may 1918-ci ildə "İstiqlal Bəyannaməsi"
qəbul edərək Azərbaycan Xalq Cümhu-
riyyəti adlı müstəqil dövlətin yarandığını
əlan etdilər.

Qısa müddətdə parlament və hökumət,
dövlət aparatı təşkil edildi, ölkənin səh-
mələri müəyyənləşdirildi, bayrağı, himni
və gerbi yaradıldı, ana dili dövlət dili elan
edildi, dövlət quruculuğu sahəsində mü-
hüm tədbirlər həyata keçirildi və s.

Görüləsi işlər çox olsa da, onların tə-
bliği, yeni hökumətin və parlamentin fə-
aliyyətinin işıqlandırılması, qəbul edilən
qərarların və qanunların xalqa çatdırılması
da vacib idi. Hökumət bu məqsədlə yeni
qəzet nəşri barədə bir qərar da qəbul et-
mişdi. Lakin...

Dövlət müstəqilliyi Tiflisdə elan edil-
mişdi. Bakı isə bolşevik-dəşnak işğalında
olduğundan paytaxta köçmək mümkün de-
yildi.

**Belə bir çətin və mürəkkəb vəzi-
yətə "Azərbaycan" adlı qəzet Gəncədə
dünyaya gəldi.**

*Qəzetin yaranması və mövcud çətinlik-
lərin dəfi ilə bağlı məsələlərə mətbuat təd-
qiqatçısı, professor Şirməmməd Hüseynov
vaxtilə qəzetimizə müsahibəsində aydınlıq
gətirmişdir.*

**Şirməmməd Hüseynovun dediklə-
rindən:**

"1918-ci il mart qırğınları ərzində
Hacıbəyli ailəsi İrəvan Ənzəli şəhərinə
gedir. Elə ki türk ordusu İrəvanı keçib
Azərbaycana daxil olur, bir çox cavanlar
da onlara qoşulub Gəncəyə gəlir. Həmin
gəncələrin arasında Ceyhun Hacıbəyli və
Şafi bəy Rüstəmbəyli də olur. Onda Cey-
hun Hacıbəylinin 27, Şafi bəy Rüstəmbəy-
linin isə 25 yaşı vardı. Bu barədə Zülfüqar
Hacıbəyli öz xatirələrində yazır ki, həmin
vaxt Gəncədə qəzet nəşr etmək üçün jurn-
alist lazım idi. Nəsi bəy Yusifbəyli Ceyhun
Hacıbəylinin və Şafi bəy Rüstəmbəylinin
yaxşı qələmlərini olduğunu bildirdi. Çünki
Ceyhun Hacıbəyli "Kaspi" qəzetində mü-
-

*medi olaraq məqalələrə çıxış edirdi. Buna
görə Nəsi bəy Yusifbəyli onların hər ikisi-
ni dəvət edir və "Azərbaycan" adlı qəzeti
çıxarmağı tapşırır".*

Lakin mətbəə məsələsində çətinliklər
yaranır, xüsusən ərəb hücrətinin çatış-
mazlığında.

**Şirməmməd Hüseynovdan daha bir
sitat:**

"O vaxt Gəncədə bir mətbəə vardı. O
da quberniya mətbəəsi idi. Bu mətbəədə də
şriflər rusca idi. Azərbaycan dilində hüruf-
fat (şrift) yox idi. Buna görə Nəsi bəy Yu-
sifbəyli iyun ayında səhiyyə və sosial təmi-
nat naziri Xudadad bəy Rəfi bəyindən xahiş
edirdi ki, hürufat gətirmək üçün Tiflisdə adam
göndərsin. Bu mümkün olmur və ona görə
qəzetin dərci bir qədər gecikir. Odur ki,
"Azərbaycan" qəzetinin birinci nömrəsi
sentyabrın 15-də quberniya mətbəəsində
çap olunur".

**Sentyabrın 15-dən 25-dək Gəncədə
qəzetin Azərbaycan və rus dillərində 4
nömrəsi çıxır. Bütövlükdə 12 səhifədən
ibarət olan bu nömrələrin cəmi 3 səhi-
fəsi Azərbaycan, 9-u isə rus dilindədir.
Bu da şrift qıtlığı ilə əlaqədar idi.**

Bakı işğaldan azad olunduqdan 2 gün
sonra - sentyabrın 17-də Azərbaycan hö-
kuməti Gəncədən Bakıya köçür. Fətəli
xan Xoyskinin rəhbərlik etdiyi Nazirlər
Şurası "Metropol" mehmanxanasında (in-
diki AMEA Nizami Gəncəvi adına Azər-
baycan Ədəbiyyatı Muzeyində), "Azər-
baycan" qəzeti redaksiyası isə həmin bina
ilə üzəüz, Kolyubakinski (indiki Nigar
Rəfi bəyli) küçəsindəki Adamovlara məx-
sus yaşayış binasında yerləşir.

Bakıda çıxan 5-ci nömrədən etibarən
"Azərbaycan" özünü "gündəlik siyasi, ictimai,
ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsi" adlan-
dırsa da, əslində "rəsmi dövlət qəzeti" sta-
tusunu daşıyırdı.

Qəzet hökumət başçısının təşəbbüsü
və dəstəyi ilə yaradılmışdı, dövlət tərəfin-
dən maliyyələşir və "dövlət mətbəəsi"ndə
çap olunurdu.

**"Azərbaycan" heç bir fərdə, siyasi
partiyaya, qrupa məxsus olmayan, müs-
təqil dövlətə və onun maraqlarına xid-
mət edən yeni tipli qəzet idi.**

Şimaldan gələn "qırmızı taun" Azər-
baycanın dövlət müstəqilliyinə son qoydu.
Azərbaycan parlamenti son iclasını ke-
çirərək hakimiyyətin sülh yolu ilə bolşevik-
lərə verilməsi barədə qərar qəbul etdi.

**"Azərbaycan" qəzetinin (Azərbaycan-
candilli variantı) sonuncu nömrəsi 28
aprel 1920-ci ildə çıxdı.**

**Bundan sonra qəzetin 70 illik "məh-
bəb" həyatı başladı.**

*Onun Cümhuriyyət dövründə çıxan büt-
tün nömrələri arxivlərin ən qaranlıq kün-
cündə gizlədildi, nəinki oxuculara, heç mət-
buat tədqiqatçılara belə göstərilmədi.*

**Bolşeviklər istəmədikləri ki, yeni nə-
səl nüməyəndələri Azərbaycanın müs-
təqil dövlət qurduğunu, Azərbaycan
xalqının müstəqil yaşamağa qadir oldu-
ğunu bilsinlər!**

Kommunistlər öz məramlarına uyğun
olaraq sahibkarlara, fabriklər, zavod, neft mə-
dənləri yiyələrinə, habelə bəyö, xana məx-
sus bütün əmlakı əvəzi ödənilmədən əlaqə
ümumxalq mülkiyyəti elan edirdilər.

Kommunistlər habelə təbliğət və təş-
viqatə, ideoloji işə ciddi əhəmiyyət ver-
diklərindən müstəqillik ideyalarına xid-
mət edən, AXC-yə məxsus dövlət qəzeti
"Azərbaycan"ı da dərhal qapatdılar.

Sovet dövründə yalnız kommunizmə
ideologiyasına xidmət edən, vahid mərkəz-
də cəmlənərək Rusiyanın rəhbərliyi
altında fəaliyyət göstərən SSRİ adlı super-
dövlətə "xalqlar dostluğu və proletar
beynəlmilçiliyi" prinsipləri təbliğ oluna
bildirdi.

Dövlətə məxsus redaksiya binası, mət-
bəə, bütün əmlak müsadirə edildi, onların
əsasında yeni ideologiyaya xidmət edən
"Kommunist" adlı qəzetin buraxılmasına
başlandı.

Parlamentin qərarına tabe olan, güllə-
lənmə, sürgün və həbsxanadan qorunmaq
üçün redaksiya əməkdaşlarının başqa çar-
rələri qalmadı.

**Bir gün əvvəl "Azərbaycan"ı bura-
xanlar növbəti gündən "Kommunist"in
nəşrinə başladılar...**

Bu bir reallıqdır ki, senzura olan yerdə
azad, demokratik mətbuatın mövcudluğu
mümkünsüzdür!

Sovet dövrünün KİV-ini "xalqın tribu-
nası", "milyonların tribunası", "zəhmət-
keşlərin tribunası" kimi epitetlərlə törə-
nüm edirdilər.

Demokratiya anlayışını isə mətbuata
"xalqın ölçənlığı", "əməkçilərdən sis-
temli yazılar verilməsi", "xalqın səsi"nin
daim qəzet səhifələrindən gəlməsi ilə ələ-
qələndirirdilər.

Əslində isə demokratik mətbuat fikir
plüralizminin, iqtisadi cəhətdən kimsədən
asılı olmayan sözlün, dövlətin nəzarət edə-
rək "ütülmədiyini" sözlün, bütövlükdə büt-
tün mövqelərin əks oluna bildiyi sözlün
meydan aldığı media sayılır.

Sovet dövründə isə mətbuata ikiqat,
həm də çox güclü nəzarət vardı!

Hər bir söz, fikir "kommunizmə ideolo-
giyası"na xidmət etməli, "Leninin söylə-
dikləri"ne, "Sov.İKP qurultaylarının qərar
və qətnamələri"ne səykənməli idi.

İlk nəzarəti Kommunist Partiyası hə-
yata keçirirdi.

Əvvəla, qəzet və jurnallar hansısa parti-
ya təşkilatının orqanı və ya qəzeti idi.

Həmin partiya təşkilatı isə öz orqanı-
na yazılanlara və deyilənlərə görə özün-
dən yuxarıdakılar qarşısında ciddi "partiya
məsuliyyəti" daşıyırdı.

Orqan olmayanlara da çıxdığı yerdəki
ərazi partiya təşkilatı eyni qaydada nəzarə-
ti həyata keçirirdi.

İkinci nəzarət isə senzura nəzarəti idi.
Bunu dövlət həyata keçirirdi.

Belə ki, Azərbaycan SSR Nazirlər So-
veti yanında "Mətbuatda Dövlət Sirlərini
Mühafizə Edən Baş İdarə" adlı bir qurum
vardı.

Bu qurum çar Rusiyanın dövrünün sen-
zura funksiyasını yerinə yetirirdi.

Təbii ki, senzura olan yerdə "demokra-
tik mətbuat" ifadəsini işlətmək absurdur.
Odur ki, "sovet dövrünün demokratik
mətbuatı" anlayışı yoxdur!

"Partiya-sovet mətbuatı" termini var!
Əsl demokratik mətbuat demokratik
cəmiyyətlərdə olur.

Demokratik cəmiyyətin isə mühüm
prinsip və şərtləri mələmduur:

- * Sərbəst bazar iqtisadiyyatının olması;
- * Çoxpartiyalı sistemin yaranması;
- * Fikir plüralizminin mövcudluğu;
- * Vətəndaş cəmiyyətinin formalaşması
və sərbəst fəaliyyəti;
- * İnsan hüquqlarının qorunması;
- * Dövlət qurumlarından asılı olmayan,
özünü sərbəst şəkildə maliyyələşdirə bil-
ən müstəqil KİV-in meydana gəlməsi.

Sovet hakimiyyəti illərində bu tələblə-
rin heç biri mövcud deyildi!

Sovet dövrü demokratiyası tam başqa
anlayışa və prinsiplərə söykənirdi.

Üstəlik, sovet hakimiyyətinin çox təkmil,
püxtələşmiş, ciddi şəkildə təşkilatlan-
mış və öz işini "qüsursuz" şəkildə icra
edən nəzarət və cəzavermə (bəlkə də rep-
ressiya) aparatları və sistemləri var idi!

Ondan yayınmaq mümkünsüz idi!

**Azərbaycanda əsl demokratik mət-
buatın banisi və yaradıcısı Ulu Öndər
Heydər Əliyevdir.**

*Özlərini "demokrat" adlandıran AXC-
Müsavat cütüyyəti iqtidardakı olduğu müddət-
də nəinki mətbuata senzura nəzarətini ləğv
etdi, əksinə, "hərbi senzura" yaratmaqla
mətbuata nəzarəti ikiqat gücləndirdi.*

**6 avqust 1998-ci ildə Ulu Öndər
Heydər Əliyevin Fərmanı əsasında
"Mətbuatda Dövlət Sirlərini Mühafizə
Edən Baş İdarə"nin ləğvi ilə sözlün əsl
azadlığı təmin olundu!**

Üstəlik, bazar iqtisadiyyatına keçid
müstəqil mətbuat orqanlarının yaradılmasına
da geniş imkanlar açdı.

*Onu da qeyd edək ki, müasir "Azərbaycan"
qəzetinin haqqına əl uzadılmadı,
onun "xəlafi" olması iddiası ilk dəfə deyil-
dir ki, baş verir.*

AXC dövründə həyat vəsiqəsi qazanan
"Azərbaycan" qəzetinin hüquqi varisi və
davamçısı olmaq iddialarına, belə "istəklər"
əsbərlə yanaşmağa, ciddi əhəmiyyət
verməyə çalışmışıq.

**Lakin əndazə aşılarda əsl həqiqəti
göstərmək və müdafiə etmək də bizim
mənəvi borcumuzadır çevrilir!**

SSRİ-nin birinci və sonuncu preziden-
ti M.Qorbaçovun ötən əsrin 80-ci illərinin
sonlarında elan etdiyi "yenidənqurma"
dövründə "demokratiyanın əlamətləri"nin
görünməsinə, mitinq və piketlər keçiril-
məsinə Moskva göz yumurdu.

Hətta müəyyən mərhələdə "demokra-
tiyanın əlamətlərindən biri" kimi, o vaxta-
dək "toxunulmazlıq simvolu" sayılan, res-
publikalardakı kommunist partiyalarının
mərkəzi komitələrinin şöbə müdirinədək
vəzifə tutanların "yüngülvari" tənqid edil-
məsinə də icazə verildirdi.

Müxtəlif respublikaların paytaxtlarında
ki mərkəzi meydanlarda kütləvi mitinqlərin
keçirilməsinə "demokratiyanın mövcudlu-
ğunun əlaməti" tək imkan yaradılırdı.

Halbuki Sov.İKP istəyədi, bir göstəri-
şi ilə həmin mitinqlər milisin və ordunun
gücü ilə dağıdılar, KQB (Dövlət Təhlükə-
sizliyi Komitəsi) isə "zəngin təcürbəsi"ndən
və imkanlarından istifadə edərək təşkilat-
çılardan, çıxışçılardan və fəallardan "37-ci"
ildəki yerlərə göndərirdi!

Lakin M.Qorbaçov öz ağı ilə, həm də
xaricdən ona Nobel mükafatı verilməsinə
kömək göstərənlərin tövsiyəsi əsasında
"yenidənqurma oyunu" oynayırdı, sovet cə-
miyyəti "demokratikləşdirirdi".

Bakıda isə xalq Ermənistanın Azər-
baycana qarşı orazi iddialarına, Dağlıq Qa-
rabağda separatizm hərəkatının başlanma-
sına etiraz olaraq paytaxtın Lenin meyda-
nına (Azadlıq meydanının əvvəlki adı)
toplaşaraq ermənilərin bu hərəkatına və
mərkəzin onların iddialarına verdiyi dəstə-
yə etiraz və hiddətlərini bildirmək üçün
mitinqlər keçirirdi.

Mitinqlər dövründə bolşeviklərin "İsk-
ra" ənənəsinə uyğun olaraq əvvəlcə müx-
təlif vərəqələr, sonra isə "gizli qəzet"lər
çap edərək meydanı yaymağa başladılar.

Partiya və DTK bunlara da göz yu-
murdu.

Çünki SSRİ miqyasında böyük tamaşa
oynanırdı.

Belə "gizli çıxan" ilk qəzetlər "Azad-
lıq", "Meydan" qəzetləri oldu. "Molodyoj
Azərbaycana" qəzeti isə sırf müxalif
mövqeyə köklənmişdi.

*O dövrdə Qarabağın müdafiəsi ilə
bağlı "Qarabağ Xalq Yardım Komitəsi"
adlı bir qurum da yaradıldı.*

*Həmin qurum özünü "Azərbaycan" adlı
bir qəzet təsis edərək buraxmağa başladı.*

Qeyd edək ki, qəzetin ətrafına bəzi
istedadlı jurnalistlər də toplaşmışdı, o dövr
üçün cəsarətli sayılan məqalələr verilir,
ovaxtiki iqtidar, bəzən hətta dövlətin birin-
ci şəxsi belə tənqid olunurdu.

**İllər sonra həmin qəzet özünün Xalq
Cümhuriyyəti dövründə yaranmış
"Azərbaycan"ın davamçısı, hətta va-
risi (!) olduğunu iddia etməyə başladı!**

Hətta qəzetin redaktoru həqiqi "Azər-
baycan" qəzetinin 2008-ci ildə "Gülüstan"
sarayında keçirilən 90 illiyində yubiley
"təbriki"ni "umu-küsü" çıxışına çevirdi...

Yubiley məclisində qan-qaralığı olma-
sın deyə danışmadıq...

*İllər sonra - 2014-cü ildə Qarabağ
Xalq Yardım Komitəsinin yaratdığı "Azər-
baycan" qəzeti özünün 25 illik yubileyini
keçirərəkən bu satırların müəllifini də təd-
birsə dəvət etdi.*

Getdim, söz əlaqə danışdım, yubilyar-
ların təbrik etdim, cansağlığı və uğurlar ar-
zuladım.

**Eyni zamanda "sələflik-xələflik"
münasibətlərinə də aydınlıq gətirərək
bu iddialara birdəfəlik son qoydum!**

* Əvvəla, ad (burada qəzetin adı nəzər-
də tutulur) varisliyə hüquqi əsas yaratmır!
Haşiyə olaraq bildirməyi ki, Xalq Cüm-
huriyyəti dövrü "Azərbaycan"ın yaradı-
cılarından və redaktorlarından biri Ceyhun
bəy Hacıbəyli olmuşdur.

Tale elə gətirmişdi ki, bu vətənpərvər
insan məcburən xaricdə yaşamaq, ömrünü
Vətən həsrətilə başa vurmuşdur.

Həmin illər Müxəndə "Azərbaycan"
adında bir dərgi də buraxmışdır.

Lakin heç zaman həmin dərgini "Azər-
baycan" qəzetinin davamçısı hesab etmə-
mişdir! Çünki "Azərbaycan" müstəqil
Azərbaycan dövləti mövcud olduğu dövr-
də fəaliyyət göstərmiş, onun rəsmi mətbu
orqanı olmuş və müstəqilliyin atributları-
ndan birinə çevrilmişdir.

* İkincisi, "Azərbaycan" qəzeti hökü-
mətin qəzeti olmuş, iqtidarın gördüyü işlə-
ri işıqlandırmış, Məclisi-Möbusanın iclas-
larından geniş reportajlar, hesabatlar ver-
mişdir.

* Komitəyə məxsus "Azərbaycan" isə
iqtidara qarşı müxalif mövqədə dayanmış,
onu daim tənqid etmiş, öz səhifələrində
parlament həyatına cüzi yer ayırmışdır.

* Üçüncüsü, adətən hər bir qəzet fə-
aliyyətə başlayanda, ilk nömrəsində oxucu-
larına müraciət edir, gələcək hədəfləri,
məqsəd və vəzifələri, yazacaqları mövzu-
lar barədə yığcam da olsa, məlumat verir.

Komitə qəzeti "Azərbaycan" isə oxu-
culara ünvanlanan müraciətində Xalq
Cümhuriyyəti dövrü "Azərbaycan"ın da-
vamçısı olduğunu qəbul etməmiş, bu barədə
heç nə deməmiş, Qarabağda gedən proses-
lərdən geniş danışacağını bəyan etmişdi.

**Sonradan xələflik iddiası haradan
çıxmışdı, anlamaq çətindir!**

"AZƏRBAYCAN" - 106

həqiqət və reallıq isə bambaşqa!

qarşı varislik iddiaları və əsl gerçəkliklər

Çıxışının sonunda isə onların yubiley tədbirinə diqqət çəkdik:

* "Biz "Azərbaycan"çılar 2008-ci ildə 90 illiyimizi qeyd etdik".

* Siz isə indi 25 illiyinizi keçirməklə, əslində, Cümhuriyyət dövrü "Azərbaycan"ına aidliyinizin olmadığını özünü etiraf edirsiniz!

Bəli, fakt yaman şeydir və ondan yayınmaq çox çətinidir!
Bütün bunları niyə xatırladıram!
Yenidən "Azərbaycan" qəzetinin haqqına girmək halları baş verir və biz "Azərbaycan"çılar buna göz yuma bilmərik!

Beş ildən çox "Kommunist" qəzetində çalışmış, ömrünün, yaradıcılığının bir qismini həmin qəzetə həsr etmiş jurnalist olaraq bu qəzetə böyük hörmətimi bildirirəm.

"Kommunist" sovet dövrü Azərbaycanının ən hörmətli, avangard qəzeti idi, respublikada elmin, mədəniyyətin inkişafına, Azərbaycan dilinin qorunmasına və təkmilləşməsinə böyük töhfələr vermiş, respublikada və ölkədə gedən quruculuq və yaradıcılıq proseslərini peşəkarcılıqla, operativ qaydada və geniş şəkildə işıqlandırmışdır.

"Kommunist" qəzeti sovet dövrünün obyektiv salnaməsi funksiyasını da yerinə yetirmişdir.

Ancaq bu qəzet kommunizm ideologiyasına xidmət göstərərək onu təbliğ edirdi!

* Bu qəzet ikiqat senzura nəzarəti altında nəşr olunurdu!

* Bu qəzet Sov.İKP-nin proqram və nizamnaməsindən, müəyyən etdiyi yoldan və istiqamətdən bir santimetr belə kənara çıxma bilməzdi!

* Bu qəzetdə demokratiya ola bilməzdi, hər şey partiyanın müəyyən etdiyi çərçivə daxilində baş verirdi!

Belə olan vəziyyətdə bu gün "Kommunist"i hansı əsasla "demokratik mətbuatımızın varisi" kimi təqdim etmək olar?!

"Azərbaycan"ın qanuni varisi "Azərbaycan"ın halal haqqına əl uzadan, qondarma faktlara istinadən yazılmış "Xalq qəzeti" demokratik mətbuatımızın varisidir" (Bax: "Xalq qəzeti" 24 avqust 2024-cü il, №181 (30585) məqaləsi dərindən təəssüf hissi doğurur.

Maraqlıdır ki, məqalənin müəllifi Namiq Əhmədov bir zamanlar "Azərbaycan" qəzetində işləmişdir. Doğrudur, yaradıcı əməkdaş olmamış, qəzetə reklam götürmüşdür.

"Xalq qəzeti"nin 105 illiyi münasibətilə yazdığı məqalələrində "mətbuat tədqiqatçısı" kimi çıxış edən N.Əhmədov, görünür, həmin dövrdə "Azərbaycan" qəzetinin nəşri tarixini iş yoldaşlarından yətinə öyrənməmişdir...

Ödər ki, məqalələrində ciddi yanlışlıqlara, faktoloji səhvlərə, hətta qarışıq təhriflərə belə yol vermişdir!

Təəssüf ki, materialın dərcinə icazə verərək onu imzalayanlar bilməzlikdən, yaxud həmfikir olduqlarından həmin səhv, təhrif, yanlışlıqlara şərik çıxmışlar.

"Xalq qəzeti" demokratik mətbuatımızın varisidir" məqaləsindəki bir neçə məqama nəzər salaq:

"Kommunist" adlı bir nömrəlik bülleten 1919-cu il avqustun 29-da, cümə günü bolşeviklər partiyasının gizli mətbəəsində 4 səhifədə (bəzi mənbələrdə 2 səhifə) çap olunmuşdur".

Bunu tarixi fakt kimi təqdim edən N.Əhmədov sonra öz "həqiqəti"ni söyləyir: "Həqiqətdə isə rəsmi dövlət qəzeti kimi "Kommunist" in ilk nömrəsi 1920-ci il aprelin 30-da çıxmışdır!"

Oxucu iki "həqiqət"dən hansını qəbul etməlidir?

Həm də nəzərə almaq lazımdır ki, "Kommunist" in və "Xalq qəzeti"nin bütün nömrələrində qəzetlərin loqotiplərində "1919-cu ildən çıxır" sözləri yazılmışdır.

İkinci bir məqam və sitatlar: "O dövrdə Azərbaycanın birinci müstəqilliyi Rusiya bolşevik-kommunist hakimiyyəti tərəfindən devrildə "Azərbaycan" qəzetinin də binası tutulmuş, dərhal giriş qapısındakı lövhə və qəzetin loqosu dəyişdirilmişdir. Türkçə "Azərbaycan" və rusca "Azərbaycan" qəzetlərinin nəşri dayandırılmış, onların davamı olaraq "Kommunist" və "Bakinskiy rabochiy" qəzetləri nəşr edilmişdir".

Diqqəti "nəşri dayandırılmışdır" ifadəsinə yönəldərək növbəti sitatı gətiririk:

"Kommunist rəhbərləri "Kommunist" in "Azərbaycan" qəzetinin davamı olduğunu xalqdan gizlətmək üçün sonralar onun tarixini bu bir nömrəlik bülletenlə bağlamış, 1929-cu ildə isə həmin tarixi rəsmiləşdirərək "Kommunist" adlı qəzetin 10 illik yubileyini təntənə ilə qeyd etməklə öz "xidmətlərini" tarixə yazmışlar".

"Ofis məsələsi"nə görkəmli mətbuat tədqiqatçısı professor Şirməmməd Hüseynov "Azərbaycan" qəzetinin 100 illiyi münasibətilə qəzetə verdiyi müsahibəsində aydınlıq gətirmişdir: "Bakı işğaldan azad olunan 2 gün sonra, sentyabrın 17-də Azərbaycan hökuməti Bakıya köçürülməsi işləri ilə yəndə Nəsim bəy Yusifbəyli məşğul olur. O dövrdə Bakıda ən yaxşı, müasir mətbəə isə Orucov qardaşlarının olub. Nəsim bəy Yusifbəyli Orucov qardaşları ilə danışıq və bu mətbəəni onlardan pulunu ödəmək şərti ilə alıb, adını hökumət mətbəəsi qoyur. Hətta parlament iclaslarının birində Orucov qardaşlarına mətbəə üçün büdcə

Jurnalın baş yazarı Cəlil Məmmədqluzadə yeni jurnala rəhbərlik etməkdən qəti şəkildə boyun qaçırır!

Hətta repressiya edilmək təhlükəsi belə onu öz qərarından döndərmədi!

Çünki Mirzə Cəlil Allahsız deyildi, mövhumata, dini fanatizmə qarşı çıxdı!

Jurnalın admin və ideya istiqamətinin dəyişdirilməsini heç vaxt qəbul etmədi!

Çünki mətbu orqanı özgür edən onun ideya-siyasi istiqaməti, hansı məsləkə və əqidəyə xidmət etməsi, hansı ideyanı təbliğ etməsi, siyasi prinsipləridir!

Bunlar dəyişəndə isə hətta orqanın adı qalsın, özü bambaşqa şey olur!

"Bunlar" deyəndə nəyi nəzərdə tuturuq:

* Birinci, nəşr hansı ideyaya xidmət edir, başqa cür desək, ideya-siyasi istiqamətini dəyişdi;

◆ ◆ ◆

Təəssüf ki, BDU-nun Jurnalistika fakültəsinin iki hörmətli professoru da (Bax, "Xalq qəzeti"nin ərsədən uzun söz marafonu", "Xalq qəzeti" 22 avqust, 2024-cü il, №179 (30583) eyni yanlışlığa yol verirlər:

"İllər keçdi və Azərbaycan özünün yeni müstəqillik dövrünə qədəm qoyduqdan sonra sovet ideologiyasından tam imtina çağında "Kommunist" qəzeti "Xalq qəzeti" adı ilə nəşr olunmağa başladı. "Xalq qəzeti" tamamilə yeni tipoloji xarakter aldı, Prezidentin İşlər İdarəsinin və redaksiya heyətinin qəzeti kimi fəaliyyətə başladı".

Diqqəti dəyişikliklərə cəlb edirik:

* Sovet ideologiyasından tam imtina olundu, başqa sözlə, ideya-siyasi istiqamətini dəyişdi;

mət edən "Kommunist" qəzetinin nəşrinə başlandı!

Fakt budur ki, kommunizm ideologiyasına xidmət edən "Kommunist" qəzetinin nəşri dayandırılıb, özündə onun maddi-texniki imkanları (yaradıcı kollektiv də daxil) əsasında ikinci müstəqillik dövrünə xidmət edən yeni nəşrin - "Xalq qəzeti"nin çapına start verilib.

"Kommunist" qəzeti "Xalq qəzeti"nə çevrildəndən sonra 27 və 28 avqust 1991-ci il nömrələri Azərbaycan KP MK-nin orqanı kimi çıxmışdır.

Sonrakı nömrələrdə isə orqanın yerini "Gündəlik ictimai-siyasi" sözləri tutmuşdur.

"Xalq qəzeti" bu gün də ictimai-siyasi qəzet kimi nəşr olunur.

"Azərbaycan" qəzetinin davamçısı olsaydı, ona "Rəsmi dövlət qəzeti" statusu verilməzdi.

Ənənəyə uyğun olaraq parlament heyatını geniş və sistemli şəkildə işıqlandırardı.

"İddiaçılar" bunları da görmürlər!

◆ ◆ ◆

Həmkarlarımızın "qarışıq saldıqları" bir neçə ifadəyə, terminə də aydınlıq gətirmək istəyirik.

"RƏSMİ DÖVLƏT QƏZETİ. Bu xüsusi statusdur və hər bir dövlətdə yeganə qəzetə verilir.

Müstəqil Azərbaycanda isə bu status orqan olduğu Milli Məclis tərəfindən Milli Məclis sədrinin imzaladığı "AZƏRBAYCAN" QƏZETİ REDAKSIYASININ "NİZAMNAMƏSİ" əsasında verilməmişdir:

"Maddə 1.1. "Azərbaycan" qəzeti rəsmi dövlət qəzeti, eyni zamanda Milli Məclisin orqanıdır. Onun təsisçisi Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisidir. Qəzetin "Azərbaycan" xüsusi adı Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinə mənsubdur".

"ÜMUMMİLLİ QƏZET". Rəsmi dövlət qəzeti həm də ümummilliyə xas hesab olunur. İqtidar, müxalifət, səhə və digər qəzetlər özlərinin təbliğatını aparırlar. Rəsmi dövlət qəzeti isə dövləti mənafeyə xidmət etməklə yanaşı, ölkənin bütün vətəndaşlarının maraqlarını da təmin etməyə çalışır.

"Xalq qəzeti" və "Respublika" qəzetləri iqtidar qəzetləridir, loqotiplərində qeyd etdikləri kimi, "Gündəlik ictimai-siyasi qəzet" və "Gündəlik ictimai-siyasi, sosial-iqtisadi" qəzetləridir.

Onları "rəsmi dövlət qəzetləri" və ya "ümummilliyə qəzetlər" adlandırmaq yanlışdır!

◆ ◆ ◆

Biz zərrə qədər də narahət deyilik ki, hansısa iddiaçı "Rəsmi dövlət qəzeti" statusunu, yaxud "Milli Məclisin orqanı" olmasını "Azərbaycan" qəzetindən alar!

Yox, bunlar bizə tarixi ənənə əsasında, mühüm hüquqi aktların sayəsində məxsusdur!

Narahatlığımız ondadır ki, Azərbaycan milli mətbuatının tarixini, bolşevik və demokratik mətbuatın keçdiyi yolu, "Azərbaycan" qəzetinin təlatümlü inkişaf mərhələlərini, mətbuat nəzəriyyəsini, sələflik və xələflik münasibətlərini hüquqi əsaslarını kifayət qədər bilməyən "nəzəri" məqalələr yazır, çıxışlar edir, özlərini zorla Cümhuriyyət dövrü "Azərbaycan" qəzetinin varisi və davamçısı kimi təqdim etməyə çalışırlar.

Xoşbəxtlikdən, belə nəşi təhdidlər heç zaman baş tutmur!

Müstəqil Azərbaycana məxsus "Azərbaycan" in daim öz yolu, qanuni varisliyi olub!

"Azərbaycan" a oxşamağın, onun yolunu hansısa kimi davam etdirməyin əsl yolu isə Vətənə, Xalqa, Dövlətə sədəqətə, peşəkarcasına xidmətdir!

"Azərbaycan" in redaktorlarından biri olmuş və Üzeyir bəyin dediği kimi:

Bu Vətən də bizimdir!
Bu millət də bizimdir!
Bu dövlət də bizimdir!

Bəxtiyar SADIQOV

Eyni sualı təkrar edirik: oxucu iki "həqiqət"dən hansını qəbul etsin:

"Azərbaycan"ın nəşri dayandırılaraq onun ofisində və mətbəəsində "köhnə qəzetləri" (1919-cu ilin avqustunda ilk nömrəsi çıxan) olan "Kommunist" buraxmış, yoxsa "Azərbaycan" qəzetini "Kommunist" adı ilə davam etdirmişdir?!

Tutmanın calağa nə ehtiyac?

Müəllifin "təəssüflə" səhv hesab etdiyi isə əslində tarixi gerçəkliyin etirafıdır:

"Təəssüf ki, ötən dövrlərdə "Xalq qəzeti"nin təmsilində milli mətbuatımızın tarixi inkişafda müvəqqəti mövqə və rolu birtərəfli dəyərləndirilmişdir. Sovet dövrünün əvvəllərində "Kommunist" qəzetinin AXC rəsmi nəşri olmuş "Azərbaycan" qəzetinin bazasında onun davamı olması gizlədilmişdir. Müstəqilliyin bərpasından sonra isə "Kommunist" in hüquqi varisi kimi fəaliyyətini davam etdirən "Xalq qəzeti" isə yeni bir qəzet kimi qəbul edilmişdir. Bu keçidlərdə ən acınacaqlısı odur ki, 71 illik "Kommunist" qəzeti sovet rejiminin törəməsi kimi qələmə verilir".

"Bazasında davamı" ona görə gizlədilməyib ki, sələflik-xələflik məsələsinə zərər vurulsun!

Xeyr, gizlədilən bolşeviklərin quldurcasına hərəkətləri, ayrı-ayrı insanlara məxsus mal-mülkü bir dəqiqənin içində əllərindən almaları, mal-mülk sahiblərini isə ən yaxşı halda sürgünə göndərmələri, həbsxanaya salmaları idi.

dən nə qədər pulun ödənməsi müzakirə olunur. Görün necə demokratik olublar? Bolşeviklər kimi zəbt etməyiblər, pulunu ödəyib alıblar".

Maraqlı bir sual yaranır:

Nəyə görə "Xalq qəzeti"nin 105 yaşını qeyd edənlər onu zorla "Azərbaycan" (Cümhuriyyət dövrü) qəzetinin varisi kimi təqdim etməyə çalışırlar?

Halbuki "Xalq qəzeti"nin özünü "Kommunist" qəzetinin davamçısı sayması, beləliklə, özünü "ağsaqqal", "105 yaşlı" mətbu orqanı kimi təqdim etməsi də elmi, nəzəri, ideya-siyasi istiqamət baxımından yanlışdır!

Bunu yalnız mətbuatda, ideoloji sahədə, habelə qəzetçilikdə varisliyin prinsip və qaydalarını bilməyən iddia edərlər.

Mətbuat tariximizdən bir faktı xatırlamaq istəyirəm.

"Molla Nəsrəddin" satirik jurnalı təkcə Azərbaycanda deyil, Yaxın Şərqdə məşhur idi.

Jurnal özünəməxsus üslubda elmi, biliyi, maarifi təbliğ etməklə yanaşı, dini fanatizmə, xürafata qarşı mübarizə aparırdı.

Repressiya dalğaları başlayanda "Molla Nəsrəddin"i sovet quruluşuna uyğunlaşdırmaq üçün onu "Allahsızlar" adı ilə buraxmaq, sovet ideologiyasına tabe etmək istədilər.

məti nədir: müstəqilliyi təbliğ edir, yoxsa "qırmızı imperiya"nın tərkibində qalmaqala xidmət göstərən kommunizm ideologiyasına;

* İkinci, təsisçi qismində kim çıxış edir: müstəqil dövlətin hökuməti, yoxsa Sov.İKP-nin respublika təşkilatı sayılan Azərbaycan Kommunist Partiyası;

* Üçüncü, əgər "Kommunist" "Azərbaycan"ın davamı idisə, onda niyə oqidlərinə görə onun redaktorlarını həbs edərək güllələyirdilər;

Söylənən məqalələrlə bağlı ortaya çıxan digər sualları da cavablandırmaq və məqalələrə aydınlıq gətirmək müşkül görünür:

* Eyni vaxtda çıxan iki qəzet bir-birinin necə davamı sayıla bilər?

* Əgər "Kommunist" "Azərbaycan"ın davamıdırsa, onda Kommunist Partiyası da Müsavat Partiyasının davamıdır?

* Onda Azərbaycan SSR də Xalq Cümhuriyyətinin davamıdır?!

* Belə çıxır ki, "Kommunist" "Azərbaycan"ın övladı, "Xalq qəzeti" isə nəvəsidir?

Əgər həmkarlarımızın məntiqi ilə bu yanaşma həqiqətdirsə, onda biz - rəsmi dövlət qəzeti, Milli Məclisin orqanı "Azərbaycan" kimidir?!

"Əsli-nəsl" olmayan, göydən parıştıla düşən bir qəzetdir?!

Gülməli çıxırmı?!